

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben háshoz hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétbe és ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Asszerkesztőség kóriratok visszaszolgáltatás vagy megőrsésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 3 fillér.

Tolsztoj.

Utban a kolostor felé, az agg író hirtelen láz lepté meg. Nem valósíthatta meg kedvenc tervét, hogy a világról lemondva a magányban fejezze be életét. Egy kis vasuti állomáson megállást parancsolt neki vándorútjában a kór. Aztán napokig feküdt ott tetetellenül. Érezte ereje fogytát, érezte a halál közeledtét. De mindez nem rettentette. Tudta, hogy most megindult azon az úton, melyen célt kell érnie. Elindult a — vallás felé. És amint az ősz szakállu agg egyre gyöngült, lélekzete egyre jobban kihagyóvá vált, este, csöndesen eljött érte a halál s a vaspálya kicsi állomásáról ketten indultak el tovább utazni — az ismeretlen állomás felé.

Tolsztoj élete és halála mellett nem lehet egy szó nélkül közönyösen elhaladni.

Gróf volt, ur volt, gazdag volt, tehetséges volt, — és elégedetlen és nyugtalan volt. Leke magasabbra vágyott s nem tudta, mi az, amit oly ellenállhatlanul kíván?

Katonának ment előbb s feljegyezték róla, hogy vakmerőségét fékezni kellett az ütközetben. Aztán író lett s följegyezte róla az irodalomtörténet, hogy egy időben Európa egyik legnépszerűbb regényírója volt. Majd beállott társadalmi reformátornak s hirdette a természethez

való visszatérést, mint a boldogság forrását. A történelem feljegyzi róla, hogy a parasztságnak nem volt nemesebb barátja nála. Annyira ment, hogy maga is parasztgunyában járt s maga szántotta földjeit. Járt a tény, aragogyás csucsain, a hadi és az írói dicsőség mámorító italát megízlelte és járt a kemény rögön, melyet saját keze munkájával és maga verejtékével tett termővé és élte a föld népének egyszerű, keserűségekkel teli életét. Mikor a fényben lakott, tehetségét ragyogtatta. Mikor a kunyhóba költözött, jósággal igyekezett áldást terjeszteni maga körül. Megtett mindent, ami embertől telik, lelt egy szorgalmas, munkás, bölcs életet, volt része a nagyok hódolatában és a kicsinyek őszinte ragaszkodásában, érintkezett előkelőségekkel és kerges tenyerekkel, állott a világ érdeklődésének központjában és néhány szegény paraszt szeretetének nyers megnyilvánulása közt — és mégis elégedetlen volt, keresett valamit vagy valakit, ami, vagy aki nélkül hiányosnak találta életét és önmaga lelki világát — kereste öntudatlanul a vallást.

Volt ugyan neki magyszerkesztette vallása. Azt hirdette, hogy olyan erős egyéniség, kimagasló szellem, mint aminő ő, nem szorult másra, mikor Istennel találkozni kíván. Elindult és ment előre, amerre jónak látta. Ment, nem törődve mással, csak a saját hatalmas elméje által szabott iránnyal. Neki nem kell ide-

gen utmutató. Ellenkezőleg: ő a mérföldmutató a kicsinyek, a nála jelentéktelenebb szellemek részére. És támadtak is követői, kik elindultak nyomába, még mikor ő maga sem jutott célhoz. Tolsztoj pedig haladt, haladt, míg egyszerre oda jutott, ahová a modern szellem eljut Prohászka Ottokár mélységesen igaz és zseniálisan találó megjelölése szerint: eljutott Dantéval a vélemények őserdjébe. Őserdőbe, amelyből sem a kivezető utat nem látta, sem azt nem tudta, hogyan jutott ide?

Kicsiny szellem megretten az őserdőben és segítségért kezd kiáltozni. Kihez? Hiszen egyedül van a rengetegben. Rettegni kezd — mitől? Maga sem tudja. A nagy szellem, minő Tolsztoj volt, itt mutatkozik igazi valójában. Az aggasztán a fák közt nem látván a kivezető utat, feltekintett a zordon őserdő fái fölé, Tiszta kék eget látott ott, amely a maga derűjével és tisztaságával mintha hívta volna: itt a kivezető ut, jöjj!

Ekkor, a kétségek közepette ismerte fel Tolsztoj azt, amivel életében nem törődött, de aminek hiányát érezte fényben és árnyban egyaránt: a pozitív vallás vigaszának föltétlen szükségét. Őt, aki egész életében át hadat üzent a pozitív vallásoknak, aki épp úgy ujitó akart lenni vallási, mint társadalmi téren, aki kiközösített a maga keleti egyházából: most egyszerre ellenállhatatlan vágy fogta el, ragadta és vitte — vissza, a

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Karenin Anna.

— Tolsztoj regénye után írta Guiraud, fordította Góth Sándor, a Szigligeti színházban először adták 1910 november 20-án. —

Regényből írt dráma soha sem jobb, mint az eredeti regény. Ellenben igenis gyakran megérzik rajta a kivonatolás. A darab előadása alkalmával az a közönség impressziója, hogy az egésznek csak a szétválasztott részeit látja. Az ilyen szindarabok pedig azt az igazi élvezetet, amit egy egész, művészi egész van hivatva nyújtani, soha meg nem szerzik.

Ez az eset Karenin Annánál is. A dramatizálás jó arra, hogy egyes kiragadott jelenetekből az eredeti regény tartalmát megismerje az, aki még nem ismeri. Arra is jó, hogy néhány hatásos vagy kevésbé hatásos jelenettel a közönség figyelmét lekötéssek. De hogy igazi drámát lehessen belőle faragni, hogy Karenin Anna mint dráma is azt az igazi műélvezetet szerezzék meg, mint a regény, hát erről természetesen szó sem lehet.

Nem mint drámát, hanem mint a regények dramatizált kivonatát kell tehát a színház újdonságát tekinteni és erről a meglehetősen alacsony színvonalról bírálni. Ha pedig ezt az éppen nem emelkedett álláspontot foglaljuk el, akkor el kell ismernünk, hogy mint dramatizált regény Karenin Anna nem a leg-

rosszabbak közül való. A dramatizáló, a francia Guiraud elég ügyesen válogatott össze 5 felvonásra való jelenetet a regényből, úgy, hogy mégis valamennyire összefüggő egészet hozzon ki. Igaz, nem tudta elkerülni, hogy egyet-mást ne a szereplők elbeszéléséből kelljen fonalként megtudnunk, mi is történt két felvonás köz. Erdem, hogy nem tulságosan sok az efféle elbeszélés.

A dramatizálás egyébként a lehető legérzékenyebb színekkel fest s Tolsztojt valóságos romatikusú teszi. Erzelgés annyi van a színműben, mint akár A kaméliás hölgyben. Volt is annyi elérzékenyedés, a karzattól a zsölyékig, általánosan, egyenlően és titkosan a hölgyek közt, hogy a zsebkendők lengetése közben Perczel Dezső egészen otthonosan érezhette volna magát a színházban. Szerencse, hogy az elérzékenyedést az V. felvonásban a háttérben keservesen pislogva végigrobogó — rakéta (melynek gyorsvonatot kellene jelképeznie) harsány és élénk derűtségbe fullasztotta. Így a legérzékenyebb szívekben sem csett kár s a közönség derűs nyugalommal térhetett pihenőre.

Az előadás gondos betanulás és ambiciózus készülés eredménye. No de kellett is, mert az a színmű vagy micsoda csak kevésbé gyenge előadásban is akkorát bukik, mint egy ház. A címszerepben E. Kovács Mariskát hosszabb szünet után örömmel láttuk viszont. Tökéletes, minden részletében kidolgozott alakítása csak még fokozta sajnálkozásunkat, hogy

a társulatnak ezt a kitűnő, igazán művészi magas színvonalon álló tehetségét oly ritkán van alkalmunk látni. Akár a színmű elején a kezdő szerelmet, akár később az aggodalmat, akár a végén a lemondó kétségbeesést kellett ábrázolni, egyformán tökéletes volt. Vegyük hozzá még kiválóan izléses és ennek dacára a legeslegutolsó divat szerint készült öltözékeit és akkor elmondhatjuk, hogy sem a külső megjelenésben, sem a szerep belső értékeinek feldolgozásában E. Kovács Mariska egyaránt tökéletes volt. Partnere Tóth Elek mindenben eltalálta szerepe alaphangját: a könnyelmű világiét. Tudott a perzselő szerelem hangján is beszélni és tudott kétségbeesésben hideg is lenni. Mindenkor megtudta értetni a saját szerepéből Karenin Anna cselekvésének indokait. Kassay a lehető legelegánsabb Szerpuchovszky herceg volt, míg Kitty rokonszenves kis szerepéből Szentgyörgyi Márta csinálta az előadás egyik legkedvesebb alakítását. Karenin gróf hideg, de azért nem ellenszenves szerepét Sisk Rezső dolgozta fel kifogástalanul. Sikerét meg fokozta tökéletes aszkja. A többi szerep jelentéktelenebb, terjedelemre nézve; — de nem jelentéktelen annyiban, hogy bármelyiknek elejtése a darab sikerét veszélyezteti. Az efféle regény drámáknál a mellékszereplők is a főcselekményt viszik tovább s ha elejtik, az egész előadást éri baj. Ez a baj nálunk egyáltalán nem fenyegetett, mert valamennyi szereplő teljes igyekezettel és buzgósággal dolgozott az est sikerén. Említsük meg a kisebb szerepek

pozitív vallás felé. A szabad szellem rész hirdetőjének egy kinos, gondtelt éjszakán nem volt többé maradása. Elhagyta mindenét, ami e világhoz fűzte és elindult — kolostorba. Abba a kolostorba, melyet hibáztatott, melyből való kitiltását úgy vélte lerázhatni magáról, mint az esőcseppet. Mikor minden utat bejárt az igazságért és mégsem találta azt sehol, elindult hozzá — a kolostorba, abban a biztos tudatban, hogy ott az igazságot bizony meg kell találnia.

Nem adatott meg neki, hogy a nyugalmat ott találja föl, ahová igyekezett. De megnyugtató volt részére az a tudat is, hogy a helyes utat rátépett. Csak éppen meglátta az ígért földjét, a vallás nyújtotta vigaszt s el kellett hagynia a küzdelmek terét. De azért könnyű lépésekkel indult nagy, nehéz útjára. Tévedéseit, e nagy sulyokat mind elhagyta s nem vitt magával mást, mint a megtérés szándékát.

És mi, akik ennek a nagy szellemnek súlyos vergődését végig tekintjük, elmondhatjuk, hogy sokat tévedett, de mikor felismerte az igazságot, megtört agglétére nem későtt azt egy-értelmű következetes vasakarattal fölkeresni. Tévedései fölött már napirendre tért a világ. De megtérési szándéka kiálló tanúság lesz ebben a modernségével és intellektualizálásával kerekded korban amit Tolsztoj nem tudott elérni életében, elérte halálával: megmutatta az emberiségnek, hogy melyik utat vezet az igazság felé. A hit a pozitív vallás útja.

Utolsó óráiról s bekövetkezett elhunytáról az alábbi tudósításban számolunk be:

Tolsztoj utolsó órái

Astapovo, nov. 20.
Tolsztoj grófnak éjjel 1 óra 40 perckor újabb rohama volt. Állapota veszélyes. A rohami után elaludt. A beteg éjjeli rohama ugyanoly természetű volt, mint a tegnapi délutáni. A család a beteg ágya mellett időzik.

alakítói közül Turányi Hunyadyt, Asszonyinét, H. Körössy Jucit, Angyal Ikat, Tisza Karolt, Göböt, Kabost, Vankot Vankót és Pápat, kik kisebb körben ugyan, de egyforma buzgalommal működtek közre a sikeren.

A diszlekt általában kifogástalanok, sőt akárhányszor meglepően izlések s összeállításuk kitűnően sikerült, az öltözékek nem kevésbé. Csak egy ütött ki balul: az ötödik felvonásbeli vonatrobogás. Elismerjük, hogy ezt vidéken nagyon bajos jól megcsinálni, de az is bizonyos, hogy olyan komikusan megcsinálni, mint a hogy láttuk, nagyon könnyű. A színpalak közt megszólal a jó öreg menydörgés, aztán egy kerítés mögött végighuznak egy gyengén sustorékoló, néhány rossz szikrát hányó rakétát, ime a vonat robogása, mely halálra gázolja Karenin Annát. Mulatságosnak elég mulatságos és tekintve, hogy előbb ugyis elég volt a megrikatásból, gyengébbek kedvéért jó is volt ez a játékos kedélyes betéjezés.

Az öt felvonást, melyre a darab oszlik, még csak en lehet viseini, mert ismételjük, az előadás határozottan jó. Hanem a közbeszorult, négy felvonás között olyan hosszú, hogy jól teszi mindenki, ha magával viszi Karenin Annát, a regényt is, minden kötetestül. A négy felvonás között alatt kiolvashatja a regényt is s így két óra lesz az élvezete. Látsa a színművet és olgasta a regényt is.

Astapovo, nov. 20.

(Reggel 3 óra 26 perc.) Tolsztoj gróf morfiuminjekciót kapott, mire elaludt.

(5 óra reggel.) A szív működés igen gyöngye. A beteg állapota nagyon veszélyes.

(5 óra 20 perc.) Tolsztoj grófnót bebocsátották férje betegszobájába, a gróf azonban nejét már nem ismerte meg.

A halála.

Astapovo, nov. 20.

Tolsztoj gróf ma reggel 6 óra 5 perckor elhunyt anélkül, hogy visszanyerte volna eszméletét.

Tolsztoj és az egyház.

Pétervár, nov. 20.

A „P. t. ü.” értesítése szerint Tolsztoj meghalt anélkül, hogy megkövette volna az egyházat. Ilyképen az egyházzal való kibékülés nem történt meg. A gyászmisék megtartására vonatkozó engedély tehát az egyházi hatóságtól függ. Az állami közigazgatási hatóságok csak azokat a gyászünnepeket fogják betiltani, amelyek nyíltan a politikai tüntetések jellegét képviselik.

Pétervár, nov. 20.

A legszentebb szinódus elhatározta, hogy Tolsztoj gróf eltemetését, valamint lelkiüdvéért misemondást nem enged meg, mert Tolsztoj nem békült ki az egyházzal.

Tolsztoj utolsó kívánsága.

Astapovo, nov. 20.

Tolsztoj gróf hir szerint azon kívánságának adott kifejezést, hogy Jasnaja Poljanában temessék el azon a dombon, amelyen gyermekkorában játszadozott. Az elhunyt költő barátai azt akarják, hogy a házat, melyben a költő meghalt, az állam vegye meg. A mai nap folyamán sűrű csoportokban érkeztek ide az emberek, különösen a közeli falvakból jöttek igen számosan. Az elhunyt lelkiüdvéért tervezett mai gyászmisét nem tartották meg. A halott szobájába mindenkit bebocsátanak. Az elhunyt költő arca változatlan. Halála előtt azt kívánta, hogy szertartás és virágdisz nélkül temessék el. Családja azonban kijelentette, hogy senkit sem fog megakadályozni abban, hogy az elhunyt emlékét akármi módon megtisztelje. Kedden reggel Sasjeka állomásra szállítják a holttestét és ugyanaz nap temetik Jasnaja Poljanában. Ugy magánembereknek, valamint hivatasos fényképészeknek megengedték, hogy a halottról fényképfelvételeket készítsenek.

Közös miniszteri tanácskozás. Miután a közös miniszteriumok 1910. évi költségvetését már elintézték a delegációk, hamarosan sor kerül az 1911. évi költségvetésre is, amelyet *Budapestben* fognak tárgyalni januárban a delegátusok. A január havi delegációs tanácskozások előkészítésére szolgált az a közös miniszteri értekezlet, amelyet ma délelőtt tartottak meg.

A közös tanácskozást megelőzőleg Khuen-Héderváry gróf miniszterelnök és Lukács László pénzügyminiszter között rövid tanácskozás volt.

A közös értekezletet a külügyminiszteriumban tartották meg. Achrenthal gróf elnöklésével, a két kormány elnöke és pénzügyminisztere, a közös miniszterek és Montecuccoli tanácsosai parancsok jelenlétében. A tanács-

kozás harmadfél óra hosszat tartott s megállapodásairól következő félhivatalos jelentést adták ki:

A közös miniszteri tanácskozáson az 1911. évi közös bevételekre és kiadásokra vonatkozó javaslatokat tárgyalták és végleges döntést is hoztak. A legközelebbi delegáció összetételét illetően elhatározták, hogy az egy költségvetési provizórium megszavazása végett előbb karácsony és újév között fog rövid ideig ülésezni, az érdemleges delegációs tárgyalások pedig 1911. január havában kezdődnek.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 21.

Kabós Ferenc alelnök az ülést egyenyed 11 órakor megnyitja.

Rudnyánszky György jegyző felolvassa a múlt ülés jegyzőkönyvét, melyet észrevétel nélkül hitelesítenek.

Elnök bemutatja az angol parlament elnökének levelét, melyben köszönetet mond a Háznak Edvárd király halála alkalmával kifejezett részvétért.

Bemutatja továbbá **Bathányi Lajos** gróf levelét, melyben a fejevörmegei bodajki kerület mendátumáról lemondott.

Több iromány bemutatása után következik a

polgári perrendtartásról

szóló törvényjavaslat tárgyalásának folytatása.

Mayländer Mihály a javaslatnak Fiumére vonatkozó rendelkezéseiről beszél és örömmel üdvözlöli a javaslatot, mely a peres eljárást egyszerűsíti és a jogkereső közönség igényeinek megfelel. Ismerteti azt a jogszakaszt, amely szerint a törvényeket Fiuméra nézve külön rendelettel léptették életbe. 1897 év óta a külön rendelet helyett a törvény szövegében történik intézkedés, a Fiumére vonatkozó életbeléptetésre. Ez így helyes és jobban megfelel Fiume autonómiájának. Azután a fiumei bíróságoknak az olasznyelvhez való jogot ismerteti történelmi alapon.

Az olasz nyelv használatával nem szenved csorbát a magyar államtekintélye. Magyarországon sokszor sérelemként hangoztatták az olasz nyelv használatát, a többek között Polónyi Géza is. A törvényjavaslatot általánosságban elfogadja.

Polónyi Géza félremagyarázott szavai helyreigazítása címén kér szót. Mayländer félrevezette őt, mert ő nem foglalt állást az olasz nyelvnek fiumei kizárólagossága ellen, de a magyar nyelv jogának érvényesítését követeli. (Helyeslés a baloldalon.)

Mayländer Mihály: Hangoztatja, hogy Fiumében a magyar állam nyelvén csorba nem esett.

Elnök: Minthogy több felszólaló nincs, az általános vitát bezárja.

Az igazságügyminiszter beszédje.

Székely Ferenc: az igazságügyminiszter szöveget el ezután. Mindenekelőtt köszönetet mond az előadónak a törvényjavaslat munkájáért, majd válaszol a vita során elhangzott kifogásokra. A bírói képzésre vonatkozólag megjegyzi, hogy az állapotok csakhamar javulni fognak. A jövő évi költségvetésben már csak 374 albiró lesz, minden járásbíróshoz egy. A szervezeti törvény tervezetében, a mely készen van, kötelezőleg lesz kimondva, hogy az albirókat a társasbírósgoknál kell alkalmazni. A törvényeséknél is rendszeresítve lesz a tanácselnöki állás. A bírósági könyvtárak ügyét remélhetőleg rendezni tudja. Nem osztja azt az aggodalmat, hogy az új perrendtartás nem fog zökkenés nélkül az életbe átmenni. Régebben is az volt az elv, hogy az értékhatár a gazdasági viszonyok mérlegelésével állapítható meg. E szerint fokozatosan emelték az értékhatárt. A legutóbbi értékhatáremelés 1881 ben

történt, szükséges volt tehát most ismét fölemelni az értékhatárt. A váltótörvényszék megszüntetése ellen több érvet hoztak fel. Ezeket nem tartja elég nyomós oknak arra, hogy a tervtől elálljon. A váltótörvényszék bírának a lapokban közzétett nyilatkozatából az tűnik ki, min ha fegyelmet akarnának maguk ellen. Ő erről a bíróságról nem látja szükségesnek a fegyelmi megindítását. A könyvkivonat illetékesség dolgában az az álláspontja, hogy amikor a tisztességes kereskedelem hátrányosabb helyzetbe került az eddigi állapottal szemben, gondoskodnia kellett, hogy az a tisztességes kereskedelem bizonyos rekompenciát találjon. A fegyelmi eljárást legközelebb rendezni fogja. Személyzeti ügyekben a szekció hive.

Szivák Imrének válaszul, kijelenti, hogy az ügyvedői rendtartást remélhetőleg rövid idő alatt benyújthatja a Háznak. Egy kéressel zárja szavait. *Pop Cs.* István kivételével mind elfogadta a javaslatot. Konstatálhatni lehet, hogy az egész javaslatban alig van 8-10 kérdés, amely vitás. *A pártkérdés nincs felvetve.* Kéri tehát a rendelkezésre álló időt felhasználni, hogy a részletes vitát minél előbb befejezhessék, hogy ne kelljen e fontos javaslat tárgyalását ismét elodáznia Kéri a javaslat elfogadását.

Az elnök ezután 10 percre felfüggeszti az ülést.

Szünet után.

Simonyi-Semadam Sándor beszélt szünet után.

Polónyi Géza félreértett szavait magyarázta meg.

Plósz Sándor a javaslatot elfogadásra ajánlja.

A zárszó után a javaslatot általánosságban elfogadták.

Eltűnt választási pezsgő.

A vasut tolvajai.

Kellemetlen ügynek a felderítésével foglalkozik jelenleg a kolozsvári vasuti üzletvezetőség. Arról van ugyanis szó, hogy a vonatról ismeretlen módon eltűnt 30 láda pezsgő. Ez a mennyiség nem oly csekély, hogy azt egy ember egy pár perc alatt elvihette volna anélkül, hogy senkise szerzett volna róla tudomást.

Az esetről tudósítónk a következőket telefonálja:

Az élesdi képviselőválasztás oly zajos lefolyást ígért, hogy az ottani vendéglősök és kereskedők nagy előkészületeket tettek, hogy adandó alkalommal busás keresethez jussanak.

Fried Samu vendéglős is, csak pezsgőből 30 ládával rendelt Törleytől. A pezsgőnek legkésőbb május 30-ikára, tehát a választás előtti napra kellett volna megérkeznie. A gyár azonban, tekintettel az akkori nagy keresletre, a pezsgő elküldésével nem tudott sietni s így a harminc láda drága ital elkésve érkezett Eledre.

Eledről már ekkor mindenki elszéledt s a járás székhelyén már csak a lezajlott választási küzdelemről beszéltek, de inni legalább nem volt kedvök az embereknek. *Fried Samu* a 30 láda pezsgőt anélkül, hogy átvette volna a pályaudvarról visszaküldte Budapestre. Ő maga pedig a veszteségen való bosszuságának, feledésére adta magát.

Csaknem egy fél év telt el azóta, s most felszólította *Friedet* a Törley-pezsgőgyár, hogy a harminc láda pezsgő esedékessé vált árát küldje meg, mert különben kénytelen lesz követelesét bírói uton érvényesíteni. *Friedet* a felszólítás érthető meglepetéssel érintette. Előbb azt hitte, hogy alkalmazottai nem rendelték vissza a pezsgőt, de utána járt a dolognak s okmányokkal tudta igazolni, hogy a pezsgőszállítványt igenis visszaküldte.

A Törley cég a pezsgőt nem kapta meg. Az állomásfőnök igazolta szintén, hogy ő a pezsgőt visszaküldte Budapestre. Eleden te-

hát elintézték mindent hivatalosan. A pezsgőnek így utközben kellett eltűnnie.

Az esetet nyomban bejelentették a kolozsvári üzletvezetőségnek, mely szigorú vizsgálatot rendelt el. Az eddigi adatok szerint a lopásban többen vannak benne. A tolvajok személyét és a lopás lefolyását még eddig nem sikerült megtudni. Eddig annyi tény, hogy a körülményekkel nagyon ismerős egyének követték el.

A vizsgálat folyik és nagy érdeklődéssel várják annak befejezését.

UJDONSÁGOK.

Rechné, Bauer Zsófia ünneplése.

Vasárnap igen szép, mondhatni impozáns keretek között adták át Rechné Bauer Zsófia nyugalomba vonuló polgári leányiskolai igazgatónőnek a királyi kitüntetését, a koronás aranyéremkeresztet. Az ünnepélyen az egész Nagyvárad társadalma megjelent. A városháza nagyterme zsufolásig meg volt telve az ünnepelőkkel.

Az ünnepeltet hármas női küldöttség kísérte a terembe s ugyancsak hármas küldöttség élén jött be Hlatky Endre főispán is, akit lelkes éljenzéssel fogadott a közönség.

Az első üdvözlőt Vasady Lajos kir. tanfelügyelő mondotta, aki magas szárnyalású beszédben méltatta az ünnep jelentőségét s Rechné Bauer Zsófia érdemeit. Ezután szólásra emelkedett Hlatky főispán, aki felolvasta a királyi kitüntetéséről szóló kéziratot, s elismerő lelkes szavakban méltatta ő is »Recht néni« érdemeit.

— A tanító az az ember — mondotta a főispán — ki szerényen visszavonulva a világ zajától négy fal közt éli le napjait. A nagy közönség alig vesz tudomást a működéséről és mégis népszerűsége napról-napra nő, mert a kezei közül évről-évre kijövő ifjúság magával viszi az életbe a jószágos arc emléket, az oktató tanácsait. És minél jobban haladnak az évek, évtizedek, azon veszi észre magát a tanító, hogy egy egész kis nemzedék nő föl körülötte, ugyszólván egy egész kis társadalom, az ő oktatásai közt nőtt fel. Így van ez a jelen esetben is. Evtizedek hosszú során át a város nagy része került ki abból az iskolából, ahol Nagyszágos asszony tevékenykedett fáradhatatlan energiával. A tanítványok elvitték magukkal a tisztelet s szeretet virágait, melyek soha sem fognak elvirulni. Méltóztassék tehát megengedni, hogy én is csatlakozzam a volt tanítványainak érzelmeihez és amidőn átnyujtom a koronás érdemkeresztet, megragadhasam az alkalmat, örömdömet fejezhessem ki a jól megérdemelt kitüntetés felett.

E szavaknál a főispán feltűzte az ünnepelt keblére a kitüntetés jelvényét, kifejezvéen még azon óhaját, hogy az isteni gondviselés kegyéből még sokáig örülhessen a királyi kegynek és a társadalom őszinte szeretetének.

Sorra következtek ezután a küldöttségek. Elsőnek Rimler Károly polgármester üdvözölte Rechné néni:

Soha nemesebben érző honleányi keblet nem diszített a királyi kegy, mint Rechné néniét, akit Nagyvárad társadalmának igazán osztatlan szeretete vesz körül.

Majd Thury László dr. az iskolaszék, — özv. Személyi Kálmáné a kartársnök, — Huzella Gyuláné a volt tanítványok, — Végh Margitka a mostani tanítványok, — Kotzmann János a kereskedelmi tanfolyam, — Felicides Lajos a községi polgári iskola, — Gábel Jakab az izr. polgári iskola, — Hegedüs Árpád a reálisiskola, — Markovits Sárika a továbbképző tanfolyam tanítványai, — Horváth István a tanítóegyesület, — özv. Schwartz Abrahámé az izr. nőegylet, — Reismann Mórné a Gyermekebarát nevében, továbbá Réz Mihály és Mikussay üdvözölték.

Az ünnepségek alatt az énekkar Lobermayer Gyula vezetése mellett alkalmi darabokat adott elő s az ünnepélyt a Hymnus akkordjaival zárta be.

* **Vetítő est.** A katolikus kör mai vetítő estéjén maga az elnök, dr. *Karácsonyi János*, prépost-kanonok, az országos nevű történetirő tart előadást egy igen kedves egyháztörténelmi tárgyról: *Magyarországi Szent Erzsébet* életéről, melyet vetített képekkel kapcsolatban fog ismertetni. Az előadás délután 5 órakor kezdődik.

Személyi hírek. *Komlóssy József* gazdasági tanácsos, *Gerő Armin* rendőrőrnagykapitány és *Köszeghy József* főmérnök elutaztak Freiburgba a thermocemical intézet tanulmányozása céljából. Távolléte alatt *Eleméry Ferenc* tb. őrnagykapitány fogja a rendőrség vezetését átvenni.

* **Számonkérőszék a városházán.** *Hlatky Endre* Nagyvárad város főispánja tegnap számonkérőszékét tartott a városházán. Elsősorban a polgármesteri irodát, a főjegyzői hivatalt s az aljegyzők működését vizsgálta meg a főispán, délután pedig a közigazgatási iktató és kiadóhivatalokat és a levéltár ügyvitelét vizsgálta meg. Mindentütt a legteljesebb rendet tapasztalta s teljes megelégedését fejezte ki a hivatalok vezetőinek és személyzetének. Pár nap múlva folytatja a többi ügyosztályok és a rendőrség vizsgálatát.

* **Henrik porosz herceg Magyarországon.** Előkelő vendégei voltak vasárnap délután a fővárosnak. Félkettőkor a bécsi gyorsvonattal Henrik porosz herceg, a német császár testvéröccse érkezett meg fiával és nagy kísérettel. A pályaudvaron József főherceg, Augustus főhercegasszony, továbbá Libits Adolf udvari tanácsos főhercegi jószágkormányzó és Marx János, az államvasutak elnökgazdája fogadták a fejedelmi vendégeket. Két órakor a társaság összes tagjai az aradi gyorsvonattal, amelyhez három szalonkocsit csatoltak, *Kisjenőre* utaztak, ahol József főherceg és Augustus főhercegasszony vendégei lesznek. Csütörtökig maradnak a német vendégek Kisjenőn, ahol tiszteletükre nagy vadászatok lesznek.

* **Barabás Béla megbukott Aradon, mint városatyja.** Vasárnap volt Aradon a városi képviselőválasztás. Soha ily heves küzdelem nem volt Aradon a városatyaságért, mint tegnap. Késő estig tartott a szavazás, mely négy kerületben történt. Az első, második és negyedik kerületben a munkapárt jelöltjeit választották meg majdnem teljes számban, a harmadik kerületben a függetlenségi párt a többség. A negyedik kerületben jelöltje a függetlenségi párt *Barabás Bélát*, aki évtizedek óta városi képviselő Aradon. *Barabás* azonban mindössze 324 szavazatot kapott és *kibukott a törvényhatósági bizottságból*. Kibukott még dr. *Mülek Lajos* közjegyző is, aki régebben függetlenségi képviselő volt. A függetlenségieknek viszont sikerült kibuktatni dr. *Fálmai Lajos* közjegyzőhelyettesét, amunkapárt legexponáltabb emberét.

* **Nagyszalontán** kettős ünnepség volt. Özv. *Sternthal Farkasné* és özv. *Podhraczký Ferencné* a város két jótékony urhölgyét ünnepelték, akiknek *Miskolczy Ferenc* dr. főispán nyújtotta át a királyi kitüntetését. A díszes ünnepség a nagyszalontai Casinó nagytermében folyt le s fényes bankett kísérte.

* **Elsimult elnökválság.** Hetekig tartó elnökválság nyert elintézést a tegnapi nap folyamán a nagyvárad munkásbiztosító pénztárnál. Láng József elnök ugyanis lemondott az elnökségről s ezt a közte és az igazgatóság között felmerült differenciák miatt nem is akarta megtartani. A pénztár igazgatósága azonban erősen ragaszkodott Láng József személyéhez, ezért mindent elkövetett, hogy Lángot a lemondás visszavonására bírja. Az igazgatóság többször kísérletezett a Láng kibékítésén, azonban eredménytelenül. Végre most kedvező alkalom kínálkozott a béke megteremtésére. Zsigmondi Andor miniszteri titkár ugyanis a pénztár vizsgálatával van jelenleg elfoglalva. Az igazgatóság ezt az alkalmat arra használta fel, hogy a miniszteri titkárt a béke tárgyalások vezetésére megnyerje, ami sikerült is. Tegnap az igazgatóság ülést tartott, melyen a küldöttségileg meghívott Láng József is megjelent. Láng az elnöki tisztséget kérésükre továbbra is elfogadta.

* **Eljegyzés.** Papp Gusztáv felső-ábrányi tanító vasárnap tartotta eljegyzését Ponorán Irénkével, Ponorán Lukács nagyvárad kir. törvényszéki irodaigazgató kedves és szép leányával.

* **Szünet a villamosáramszolgáltatásban.** Nagyvárad város villamos művének igazgatósága ezúton értesíti a villamosáram fogyasztóit, hogy a központi kapcsolótáblán végzendő munkálatok miatt, ma, kedden, nov. hó 22-én déli 12 órától 1 óráig az áramszolgáltatás szünetelni fog. A villamosvasut forgalmát azonban ez az áramszünet nem érinti.

* **Vidéki forgalom állandó veszedelmekkel.** Szeretünk azzal hivatkozni, hogy meanyire fejlődik Nagyvárad s ezzel úgy elvagyunk telve, hogy nem vesszük észre azokat a fonákosságokat, amelyek az idegennek azonban első pillanatra szembe ötlenek. A hatóság egyik ilyen fonák intézkedése az, hogy a helybeli teherhordó és a falusi szekereket eltereli a Rákóczy-utnak a Szent László-hiditől Sztaroveszky-utcaig terjedő részétől s bekényszeríti az alig 3 széles Szent János-utca. Ennek párját nem lehet találni sehol a világon. Különösen hétfői napon valóságos Istenkísértés itt a közlekedés. Ha a rendőrség más városok észszerű példáját követné, ezen az utcaszoroson egyáltalán eltíltaná a kocsi közlekedést, itt pedig éppen az ellenkezője történik. A város közepén megteremti a rendőrség azt az állapotot, amit szűk hegyi utaknál látunk; mikor egy szekérral beakarnak hajtani az utcanyílásba, előbb meg kell nézni, hogy nem jön-e már szemben egy másik szekér, mivel kettő egymás mellett nem képes kitérni. Pedig ezt a kérdést meg lehetne oldani könnyen. A falusi és helyi terhes szekereket ne a Szent János utcába tereljék, hanem a színház mellett Szilágyi Dezső-utca, ahonnan azután könnyen kijuthatnak Szent János-utca felé már elég széles alsó részébe. Igaz, hogy akkor mintegy 200 méter hosszban az aszfaltot használnák a terhes szekerek, mint a kórházról a vasutig, de ez nem tenne annyi kárt, mint amilyen állandó veszedelemmel jár a kocsis forgalomnak a szűk Szent János-utca terelése. Ha pedig készen lesz a 3-ik vashid, akkor a vidéki forgalmat egészen oda lehet terelni.

* **Berczelly fegyelmi ügye.** Megirtuk annak idején, hogy Berczelly György érmihályfalvai járási írnokot a fegyelmi választmány 200 korona pénzbüntetésre ítélte. Tegnap Berczelly ezen határozat ellen a belügyminiszterhez fellebbezést adott be. A fellebbezésben kéri Berczellyt, hogy a 200 korona büntetést száltsák le dorgálásra, mert a pénzbüntetéssel, nem ő, hanem családja lenne büntetve.

* **A munkabérek és a város.** Az építőiparosok nagyvárad szövetsége a munkabérek tekintetében megegyezésre jutott a munkásokkal. A szövetség elnöksége átírt Nagyvárad városához s kérte, hogy a város a házilag készített munkálatoknál ezen megállapodásokat vegye figyelembe s annak megfelelőleg fizesse a munkásokat. Ajánlotta különösen, hogy a harmadik vashid építésénél házilag teljesítendő földmunkáknál már ezen bérösszegeket tartsa szem előtt. A tanács az átírtot kiadta véleményezés végett Kószeghy József főmérnöknek. A főmérnök szerint a város a házilag készített munkáknál figyelembe veszi a szövetség által megállapított munkabérek, jóllehet, hogy a közmunkák létesítése nem helyezhető egy sorba a magánmunkálatokkal, amelyek sokszor halasztást tűrnek. Sürgős esetekben nem tehet eleget a szövetség kívánásának a város, a rendes építkezéseknél azonban respektálják a szövetség munkabéreit. A harmadik vashid építésénél ez nem jön szóba, mert a hidat nem házilag építi a város.

* **Jegyzőválasztás.** Béli tudósítónk jelenti, hogy a járáshoz tartozó Kománfalva (Kumanyesd) községben tegnap tartották meg a körjegyző választást, mely alkalommal Bottó Józsefet választották meg egyhangulag.

* **Egy tég agyár ügye.** Megirtuk annak idején, hogy a város határában Nagy Lajos téglagyárat állított fel, mely ellen a katonai és városi hatóságok kifogásokat adván be a alispán elrendelre a téglagyár lerombolását. Nagy Lajos az alispáni intézkedés ellen tegnap fellebbezést adott be. E fellebbezésben azt bizonyítja, hogy a gyár egyáltalán nem tűzveszélyes. Az ellenszenvet a hatóságok előtt a téglagyáros kolégák keltették, akiknek ő konkurenciát csinált.

* **A rendőrség titokzatos kisleányai.** Tegnap délután 4 óra tájban két kis leány jelentkezett a rendőrségen s ott sirva panaszkodtak, hogy őket egy szakállas, 40-45 év körüli ember Beregszászról elcsapta s magával hozta Nagyváradra, ahonnan tovább, Budapestre akarta magával vinni. A kisleányok előadása szerint Nagyváradra megérkezésük alkalmával egy észrevétlen pillanatban megugrottak a szakállas ismeretlenről, s pénzök nem lévén a rendőrségre jöttek segítséget kérni. A kisleányokat, névszerint Babiják Etel 16 éves és Babiják Margit 12 éves beregszászi lakosokat a rendőrségen vallatásra fogták. Hosszabb vallatás után a kisebbik beismerte, hogy az egész dolog kóborló, a dolog úgy áll, hogy ők odahaza szüleiktől loptak egy párnát, azt zálogba tették s emiatti félelmükben gyalog csavarogtak Beregszászra Nagyváradig. A nagyobbik leány tagadta a lopás elkövetését, sőt egy kellő pillanatot felhasználva, neki esett nővérének s kegyetlentül pofozni kezdte, úgy hogy a tisztviselőknak kellett a harcias leánykát megfékezni. Ilyen előzmények után természetesen nem hittek a leánykák előadásának és őket megmozdítva mintegy 26 drb. különböző zálogcédulát találtak náluk. A két leányt a rendőrség letartóztatta s táviratozott Beregszászra annak megállapítása céljából, hogy mi igaz van a kis leányok meséjében.

* **Betörés — lopás nélkül.** A nagyvárad kenérgyár Jókai-utcai irodahelyiségébe vasárnap éjjel ismeretlen tettes betört, onnan azonban semmit sem vitt el. Tettes a szomszéd udvarról hatolt a kerítésen keresztül a kenérgyár udvarára. Ott, az iroda-helyiség udvarra nyíló ablakának egy tábláját beütve, az ablakot kinyitotta s azon keresztül ment be az irodahelyiségbe. Az irodában az íróasztalt felnyitotta s a fiók alsó részét betörte. Miután azonban az asztalfiókokban elővigyázatosságból értékeket nem tartanak, a tettes eredmény nélkül távozott el azon az uton, ahol jött.

* **Véresre vert honvéd.** Vasárnap éjjel 11 óra tájban Lányi Sándor honvért Hattyu utcán véresre verték. A laktanyai ügyeletes tiszt jelentése folytán a rendőrség a támadók kiderítése céljából az eljárást folyamatba tette.

* **Rendőri hírek.** Murkucz Tógyernétől a Szent László téra ismeretlen tettes 32 koronát tartalmazó pénztárcáját ellopta. A rendőrség a nyomozást folyamatba tette. — Karakas Károly napszámostól ismeretlen tettes dupla fedőű nikkéj óráját ellopta. A rendőrség a nyomozás során letartóztatta Balázs Sándor napszámost, aki beismerte az óra ellopását.

Angol uri szabóság.

Az európai modern divatokkal lépést tartva, saját műhelyemben több évi külföldi tapasztalataim érvényesítve, hani és angol legjobb kelmékből raktáromon elsőrendű öltönyöket, télikabátokat stb. készítek megrendelés után.

A n. é. közönség figyelmét felhívom cégemre. Tisztelettel

HÄBER és TÄRSA férfiszabó.

o Nagy Sándor-utca 1. szám. o

x **Villamos osillárt** ne vásároljon, be rendezést ne készítsen, míg Stern nel a Bémer-téren nem beszél, felvilágosítok bárkit, ha nem is vásárol nálam. T-rveket díjmentesen készítek. Raktáron tartok villamos és gáz főzőket, vasalókat, Wolfram és izzó lámpákat gyári áron házhoz szállítok. Bémer-tér 3. Telefon 556

Nagy karácsonyi és ujévi
occasio Január 15-ig

Radó és Kertész

== Kossuth-utca 2. szám. ==

Siessünk az ajándékokat megvenni,

most mig óriási a választék.

Bluz selyem különlegességek 43--60--70

Bluz bársonyok 55--70--85

120 széles ruha szövetek 28--38--50--58--70--85

140 széles kosztüm kelme 65--85

Jól mosható barhetek 13--17--25--30

Jó vaszon és kanavász 1 vég 5 for. 50

Asztalneműek, valamint, az összes rak-

táron levő selyem, szövet és posztó

kendők, de különösen női fehérneműek

teljesen leszállítva adatnak el

Menyasszonyi kelengye választékunk kü-

lönös figyelmet érdemelnek.

GYERMEK CIPŐK, GYERMEK KALAPOK, GYERMEK HARISNYÁK ÉS GYERMEK FEHÉRNEMŰEK
Legjobb minőségben és
: kedvező árban :

REICHARD - áruháza

:: szívesen kaphatók. ::

CZAPFALVI JÓZSEF
 mázó, épület- és butorfestő
 Nagyvárad, Nagy Sándor-utca 11 szám.
 Helyi és vidéki telefon szám: 1001.

Elvállalok minden e szakmába vágó munkát u. m.: fa- és márvány utánzat készítését, épület, üzleti, kávéházi és gyógyszerári berendezések és butorok festését, kerli butorok zománcozását és porcellán utánzat Vidéki megrendeléseket a legpontosabban készítek

Tisztelettel
 358 Czapfalvi József.

x **Szerdán katonazene** a Lloyd kávéház fényesen berendezett téli kerthelyiségében. Folyó hó 23-án, a 101. gyalogezred teljes serege hangversenyez. Ezenkívül bemutatásra kerülnek a következő pompás és sikeresben gazdag képek november hó 22-én: 1. A gyaru. 2. A Kerök. 3. Csörgő kigyó. 4. Villám pincér. 5. Három jó barát. 6. Crippen doktor. 7. Osztriga halászat. 8. Bandi kalandja. Beléptidij nincs. Kezdeté este 9 órakor. Kitűnő ételek, italok figyelmes felszolgálásáról gondoskodva van. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri mély tisztelettel *Hartstein és Urlei* kávéház-tulajdonosok.

**Különlegességek
 rövidárúkn.**

Keztyük, fátolok, harisnyák, shawlok és gombok kiárusítás miatt nagyon olcsón lesznek elárusítva

TATRAY GUSZTÁV
 Rákóczi-ut 4. sz. — Telefon 783.

* **Czillér Imre nagyáruházában** meglepő olcsón juthat a vásárlóközönség a cég költözése miatt a legdivatossabb női divatcikkekhez, ruhakelmékhez, vászonneműekhez, kalapokhoz és kézímunkákhoz. A lapunkban közölt hirdetésre felhívjuk a közönség figyelmét.

Törlesztéses kölcsön!
 Feltételek:
**Teljes árfolyam
 5.65 annuitás.**
LÁSZLÓ ERNŐ
 bank és kereskedelmi irodája
 Nagyvárad. Lévy-palota,
 Ezredévi emlék tér sarok.

SPITZER BÉLA
 női és gyermek ruha-áruháza
Rákóczi-ut 3. sz.

Az év végeig
 kedvezményes áron kapható
 Felöltők,
 Blousok,
 Pongyolák,
 Aljak,
 Kosztimők,
 Gyermekruhák
 Szörme-árak és ruhakelmék.
 Saját műtermemben a leg-
 elegánsabb toilettek vállal-
 tatnak.

IRODALOM.

Népnevelési Közlöny. A Biharmegyei népnevelési egyesület hivatalos közlönyének 6. száma az új elnök *Fráter Barnabás* jól sikerült arcképevel jelent meg. Ennek kapcsán közli a választógyűlés lefolyását s az új elnök életrajzát. A füzet legnagyobb részét hivatalos közlemények és az egyleti és tanítói gyűlések részletes leírása képezi.

Az ember tragédiájának filozófiája a theológiája. Az Aquinói-Szent-Tamás Társaság e hó 23-án, szerdán délután 5 órakor Budapesten felolvasó-ülést tart, melyen a folyó ügyek elintézése után *Hör!* Gyula rendes tag felolvasást tart Az ember tragédiájának filozófiájáról és theológiájáról. Dr. *Wiedermann Károly* pedig Az akarat szerepéről a hitben.

EGYESÜLETEK.

A biharmegyei orvos-gyógyszerészek és természettudományi egyesület Nagyváradon folyó évi november 22-én, kedden délután fél 6 órakor a kereskedelmi és iparkamara dísztermében (Teleky-utca) rendkívüli szakülést tart. Tárgy: Dr. *Detre László* budapesti egyetemi magántanár előadása: az immunitástan gyakorlati alkalmazása. Este fél 9 órakor társasvacsora a la carte a Rimanóczy-szálló éttermében.

Jóváhagyott alapszabály. A nagyvárad *atletikai klub* alapszabályait a m. kir. belügyminiszter az 1910. évi 118,298. szám alatt láttaozta.

Ifj. Rimanóczy Kálmán
 műbutorgyára
 Városi raktár Fő-u., Rimanóczy-palota.

Állandó butorkiállítás. Egyes butor-darabok avagy egész lakásberendezések, iparművészi tervezések és költségvetések díjmentesen eszközöltetnek. Új szerkezetű service-asztalok mahagoni, palisander és citromfából. A Zsolnay-féle gyárak kizárólagos képviselője, eredeti gyári árak mellett.

ZENE.

Burmester és Stefanial hangversenyére mint a koncert rendezősege közli, ma megkezdtek *Vidor Manó* könyvkereskedésében a nem előjegyzett jegyek árusítását. A rendezőség ez alkalommal arra kéri a koncert bérlet közönségét és az előjegyzett jegyek birtokosait, hogy jegyeik kiváltása iránt még e hét első napjaiban intézkedni sziveskedjenek, mert később a napijegyek vevőinek igényeit is ki kell elégíteni a rendezőségnek s az előjegyzetteket tovább nem veheti figyelembe.

Üzlet átvétel.

Tisztelettel értesitem a nagybecsűlt fegyvertartó közönséget, hogy a 30 év óta fennálló **SCHULLER ÁRPÁD-féle**

puskaműves üzletet

átvettem és azt kellő szakmudással tovább vezetem. — Hivatkozva Pécsen 30 év óta létező és fennálló puskaműves üzletemre, amely kétszer lett aranyéremmel kitüntetve és pedig 1888. : Pécsen, 1907. kiállításán Pécsen. Altalam készített vagy javított fegyverekért mindig kezességet vállalok. Régi fegyvereket használhatóvá átalakítok.

Tömeges pártfogást kerek

Ladányi József,
 puskaműves;
 Nagyvárad, Uri-utca, 21. szám.
 November 1-től Rákóczi-ut Moskorits-palota.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Kedden: *Karenin Anna.*
 Szerdán: *Karenin Anna.*
 Csütörtökön: *Balkáni hercegnő.*
 Péntek: *Bőregér.*
 Szombat: *Muzsikus leány.*
 Vasárnap d. u.: *Erdészleány;* este A kormánybiztos. (Bemutató.)

A kormánybiztos. Vasárnap ismét premiér lesz a színházban. Készülnek már javában az újdonságra. Gúti Soma kacagató boházata, »A kormánybiztos« lesz ez, a budapesti Vigszínház nagyszerű műsordarabja. A szerepek elsőrendű kezekben vannak.

A színházi élet. *Karenin Anna* bemutató estéi után ismét az énekes gárda estéi következnek. A népszerű *Bőregért* megismétlik a bérlet kedvéért, szombaton pedig érdekes vendégfellépés lesz. A »Muzsikus leány«-ban ugyanis bemutatkozik a színházi közönségnek *Radó Sándor*, a *Bonboniére* fiatal, ügyes komikus, aki a próbák után itélve, szép sikert fog aratni.

x **Uj műsor a Pannoniában.** Ma este ismét a legújabb ujdonságok kerülnek műsorra, különösen nagy hatást fog kelteni Klimara című drámája, továbbá a műsor, a mely a következő: 1. Pathé ujság. 2. Kató szabadságon. 3. Klimara. 4. Kerékpár művész. 5. Koronázási ünnepély Csetinjében. 6. Zsófia áldozata. 7. A Langbéry család.

MULATSÁG.

A **Nőegylet estélye.** A Biharmegyei és nagyváradai nőegylet f. hó 24-én, csütörtökön este 5 órakor a Pannonia szálló éttermében menháza javára teaestélyt rendez, mely alkalommal 1 korona 20 fillér belépő díjért izletes teát és süteményt fognak kiszolgáltatni. A rendezést és kiszolgáltatást városunk előkelő hölgyei fogják teljesíteni. A tombola játék ez alkalommal közbejött akadályok miatt elmarad s a jövő év tavaszán megtartandó teaestélyre lett halasztva.

NYILTTÉR.

BÚTOR

jó kivitelben, jutányosan

REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u. 7.

TÁVIRATOK.

A belga királyné nagybeteg.

Brüsszel, november 21.

A királyné állapotja fölötte komoly. A mellhártyagyulladás aggasztóan elfajult. Tegnap este kétszer is volt orvosi konzilium. Az éjszakát a királyné nyugtalanul töltötte.

Merénylet Briand ellen.

Páris, nov. 21.

Párisban, a Tuillériákban tegnap leplezték le Ferry emlékszobrát. *Briand* mondta az ünnepi beszédet és ezt az alkalmat a rojalisták tüntetésre használták fel. Amikor *Briand* haza hajtatott, egy fiatal rojalista, *Lacour* asztalos, az öklével rontott *Briandra*, akinek csak a kalapját ütötte le, komolyabb baj nem történt. A merénylet híre Párisban óriási konsternációt keltett, mert az első verziók arról szóltak, hogy *Briand* megsebesült. Jellemző, hogy a fel-dühödött tömeg lincselésétől maga a miniszter-nök mentette meg a merénylőt, aki a rendőrségen azt vallotta, hogy ellensége a köztársaságnak és *Briand* személyében a köztársaságot akarta megbántani.

Szerenosétlenül járt főhadnagy.

Budapest, nov. 21.

(Saját tud.) Gróf Pongrácz Frigyes Béla nevű főhadnagy fia ma Brünben lovaglás közben leesett és agyrázkódást szenvedett.

Elitelt tengerészek.

Pócia, nov. 21.

A folyó év elején a Pantker osztrák-magyar hajón a Jóremény fok alatt zendülés ütött ki. A zendülő katonák közül tizenötöt fogságba vetettek. A fogoly tengerészek közül tizenkettőt tegnap ítélkezett a hadbíróóság. A foglyokat 5—5 évi fogságra ítélték. A fogság alatt 3 katona öngyilkos lett. Az öngyilkosok névszerint Borbás Géza, Horváth János és Steiner József a nadrágszíjukra akasztották fel magukat.

Igazságszolgáltatás.

Habár röpirata másodszer.

Ma kellett volna másodszer a budapesti esküdtbíróóság elé állania *Habár* Mihály szerkesztőnek a *Wekerle*-koronán panamái című röpirata miatt. A miniszterek tudvalevőleg külön-külön indítottak sajtópört *Habár* Mihály ellen, akit *Wekerle* Sándor volt miniszterelnök panaszára már jogerősen elítéltek két hónapi és két heti fogházra. Mára volt kitűzve *Kossuth* Ferenc és *Szterényi* József panaszában az esküdtszéki tárgyalás, amelyet azonban a vádlott *Habár* Mihály távolléte miatt nem lehetett megtartani.

Az elnök megnyitja a tárgyalást és konstataálja, hogy a felek a vádlott kivételével megjelentek. Bejelenti, hogy sürgőnyt kapott a vádlottól, aki arról értesíti, hogy Berlinben betegen fekszik és hogy egyidejűleg orvosi bizonyítványt küldött. A táviratot *Saly* bíró olvasta föl.

A bíróság tanácskozára vonult vissza, amely után dr. *Baloghy* elnök hirdette a törvényszék végzését, amelyben *Habár* Mihályt megsebesítettnek tekinti és ellene elrendeli a szeméyleírás kiállítását. Az elnök egyuttal kihirdeti a *Kuriának* minap hozott határozatát, amely a *Wekerle*-féle sajtópörtben az esküdtbíróóság ítéletét helybenhagyja.

A védő perorvoslatot jelentett be a végzés ellen.

§ **A Roksín pör a táblán.** Az országos hírnévre szert tett *Roksín*-pör aktái ismét kitérülnek a nyilvánosság elé. Az első bíróság, mint ismeretes, teljesen rehabilitálta dr. *Roksín* Györgyöt, a súlyos vádakkal terhelt ügyvédet, felmentvén őt az összes vádak alól. A másodfoku bíróság, a kir. tábla holnap kezdi tárgyalni az ügyet, *Szentkeresztly* Zsigmond elnöklete alatt. Az ügy előadója *Böhm* Jenő táblabíró lesz. Tekintettel a már eddig is megnyilvánult nagyfoku érdeklődésre, csak jeggyel lehet majd a terembe belepni.

§ **Agyonvert elmebeteg.** Folyó év jul. 23-án *Dormán* Ferenc köbölküti parasztember a nagyváradai elmebórházban hirtelen elhalt. Hulláján ütési foltok voltak láthatók s ezért a vizsgálóbíró elrendelte annak felboncolását. A boncolás során kiderült, hogy *Dormán* Ferencnek 12 oldalbordája külerőszak hatása folytán betörtött. Azonnal kihallgatták az ápolókat, akiknek vallomásaiból aztán megállapították, hogy a betegnek halála előtt egy pár nappal ricinus olajat akartak beadni, de ez nem si-

került, mire az ápolók közül *Szakács* János főápoló a betegre ugrott, a mellére térdelt és össze-vissza gyomrozta. A beteg ezután abbahagyta a dühöngést bevette a ricinust, de rá 3—4 napra meghalt. A kir. ügyészség ezért *Szakács* János ellen halált okozó súlyos testi sértés miatt emelt vádat. Az esküdtszéki tárgyalás tegnap volt ez ügyben, dr. *Csulyok* Béla elnöklete alatt. *Szakács* János vádlott előadta, hogy igaz, hogy akkor az egyszer megütötte az elhaltat, de ettől nem törhetett be neki 12 oldalbordája. Ellenben határozottan tudja, hogy *Török* Sándor ápoló igen sokszor megverte a beteget, mert abban az időben sokat dühöngött. Dr. *Nagy* Mihály ügyvédjelölt erre kérte a bíróságot, hogy hallgasson ki tanukat a fenti körülményre nézve. A bíróság ezt elrendelte, minthogy azonban a hivatolt újabb tanuk beidézése hosszabb időt igényel, a tárgyalást elnapolta. Újabb terminust ezután fog kitűzni a bíróság.

§ **Az ószerekek háboruja.** *Szentmiklósi* Ferenc és *Jakus* Lajos ószerekek 1908 július 8-án egymás mellett árultak az ócska-sorban. Gyűrűket, láncokat, pipákat és miegymást árultak, de nem valami nagy idylli békekességben. A casus belli az volt közöttük, hogy *Szentmiklósi* tulhangos reklámot használt, tele torokkal kiabálta mindenkinek áruinak jóságát és olcsóságát, minek folytán a csendesesen, szó nélkül áldogáló *Jakus* Lajos nem árult egy krajcárt sem. *Jakus* Lajos tehát cselhez folyamodott. Elküldte feleségét a közelben posztoló rendőrről, hogy *Szentmiklósi* őt le akarja löni. (Ebből ugyan egy szó sem volt igaz, de a rendőr így gyorsabban jött.) A rendőr meg is jelent és felszólította *Szentmiklósi*t, hogy áruljon csendesebben. Erre azonban odaugrott a rendőrhöz *Szentmiklósi* egyik barátja, *Pálfi* Báliut és jól mellbevágta. Erre a rendőr be akarta kisérni *Pálfi*t. De ez nem ment egykönnyen. Előkerült *Pálfinak* egy jó barátja, *Léb* Izsák és megtámadta a rendőrt, hogy meri az ő barátját bekisérni. Nagy veszekedés, buza-vona lett ebből. Végre is a rendőr győzött, miután több rendőrtársa segítségére jött. Így kerültek tegnap a bíróság elé a fenti urak, hatóság eleni erőszak vétségével vádolva. *Pálfi* Béla tizennégy napot, *Léb* Izsák nyolc napot és *Molnár* Lajosné (*Pálfi* testvére) négy napot kapott. Mindnyájan felebbestek. Elnök *Ember* Géza, ügyész *Lásár* Márton, védő dr. *Szokoló* Tamás volt.

KÖZGAZDASÁG.

Budapesti tőzsdetudósítások.

Budapest, nov. 21.

Értéktőzsde.

Magyar hitel	—	—	850.50
Osztrák hitel	—	—	663.75
4%-os koronajáradék	—	—	91.60
Államvasut	—	—	—
Jelzálogbank	—	—	497.—
Leszámitoló bank	—	—	595.—
Hazai Bank	—	—	303.50
Kereskedelmi részv.	—	—	744.—
Rimamurányi	—	—	677.50
Salgótarjáni	—	—	638.—
Közuti vasut	—	—	743.50
Városi villamos	—	—	395.50
Adria	—	—	505.—

Irányzat: Szitárd.

A gabonatözsede.

	50 kilogramonkint.
Buza októberre — — —	10.35
Rozs októberre — — —	7.88
Zab októberre — — —	—
Tengeri májusra — — —	5.64

Irányzat: Szilárd.

A szerkesztésért felelős:

Dr VUCSKICS GYULA.

15487, 15488, 15951—1910.

Hirdetmény.

Nagyvárad város összes városrészeire s a hegyre vonatkozó — a kir. pénzügyigazgatóság érvényesítésével ellátott — 1910. évi legyveradó kivetési lajstromok az 1883. XLIV. t.-c. 18. §-a értelmében **f. évi november 23—30. napjain át nyolc napi közzemlére** a városi adóhivatal 15 ik számú szobájában a II-ik kerület Ujváros és Külvárosra nézve, 26 ik számú szobájában a III-ik kerület Váralja, Velence, Csillagváros és a Hegyre nézve és 21 ik számú szobájában az I-ső kerület Olasz városrésze nézve azon figyelmeztetéssel tétetnek ki, miszerint érdekelt adókötelesek, a jelzett lajstromokban terhükre előírt adót ott megtekinthetik s az elleni netáni felszólamlásukat azon adózók, kik ezen adónemmel már az előző évben is megróva voltak, a lajstrom közzemlére kitételének napját követő 15 nap alatt, azok pedig, kik azzal a folyó évben először rovatnak meg, ezen adójuknak adókönyvecskéjükbe történt bejegyzését követő 15 nap alatt — a később benyújtott fellebbezés érdemi tárgyalás alá nem fogván vétetni — a kir. pénzügyigazgatósághoz írásban benyújtják.

Nagyvárad, 1910. november hó 21-én.

Városi adóhivatal

15952, 15953, 15954—1910.

Hirdetmény.

Nagyvárad város összes városrészeire s a hegyre vonatkozó — a kir. pénzügyigazgatóság érvényesítésével ellátott az 1910. évi adólajstromok az országos betegápolási pótdadóra való tekintettel, az 1883. évi XLIV. t.-c. 18. §-a értelmében **f. évi november 23—30. napjain nyolc napi közzemlére** az I-ső ke-

rület Olasz városrésze nézve a városi adóhivatal 21-ik, a II-ik kerület Ujváros és a Külváros városrészeire nézve 15 ik, III-ik kerület Váralja, Velence, Csillagváros és a Hegyre nézve 26-ik számú szobájában azon figyelmeztetéssel tétetnek ki, miszerint az érdekelt adókötelesek, a jelzett lajstromokban terhükre előírt általános jövedelmi és országos betegápolási pótdadót ott megtekinthetik s a pótdadó elleni netáni felszólamlásukat azon adózók, az 1883. évi XLIV. t.-c. 16. §-hoz képest, kik ezen adónemmel már az előző évben is megróva voltak, a lajstrom közzemlére kitételének napját követő 15 nap alatt, azok pedig, kik ezzel folyó évben először rovatnak meg, ezen adójuknak adókönyvecskéjükbe történt bejegyzését követő 15 nap alatt, — a később benyújtott fellebbezés érdemi tárgyalás alá nem fogván vétetni — a kir. pénzügyigazgatósághoz írásban benyújtják.

Nagyvárad, 1910. nov. 21.

A városi adóhivatal.

A legmegbízhatóbb szőlészeti tanácsadó

BORÁSZATI ZSEBNAPTÁR

melynek 1910-iki évfolyama most hagyta el a sajtót. Ez a 420 oldal terjedelmű zsebkönyv minden szőlőgazdának

: nélkülözhetlen tanácsadója. :

Tartalmazza az összes törvényeket, rendeleteket és elvi jelentőségű határozatokat, melyek a szőlészetre és borászatra vonatkoznak; felsorolja az idevágó összes állami és társadalmi intézményeket, közli a gazdák által igénybevehető kedvezményeket; röviden ismerteti a szőlő és pince összes munkáját; terjedelmes jegyzéknaplóval bír a szőlőben és pincében előforduló munkák, költségek feljegyzésére, stb. Az immár 12. évfolyamában megjelenő zsebnaptár egy kis könyvtárt helyettesít, mely amellyel mindig készül van. A díszes kötésű „BORÁSZATI ZSEBNAPTÁR” ára bér- 3 K 20 f. Kapható a „Borászati Lapok” kiadóhivatalában Bpest, IX., Öllői-ut 25. és minden könyvkereskedésben.

Értesítés.

Tudomására hozom a n. é. vevőközönségnek, hogy

Rákóczi-uti üzlethelyiséggel kötött szerződés rövid időn belül lejár.

Ez alkalomból áruházam összes cikkei, u. m.

Szőnyeg, Fügöny, Linoleum, Ágy és Asztalterítők. Vásznak fehérneműek, Ruhaszövetek, Mosókelmék, Barchettek, Selymek, ur- és női divatcikkek, kötött és szövött áruk. Kézimunkák és anyagok, Szőrmék, Nyakkendők, Kalapok és Sapkák, valamint összes pipere cikkek, Rövidáruk és szabókellékek nálam jutányos áron szerezhetők be.

Czillér Imre
nagyáruháza

Nagyvárad,
Rákóczi-ut 5.

Nagyvárad város**VILLAMOS MŰVE**Iroda és raktár: **NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.**Raktáron tartjuk a javított **dr. Just-féle****Wolfram lámpát**

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben **75 százalék megtakarítást** mutat fel. 40 gyertyás **Wolfram** lámpa **darabja 3.60 kor.** 100 gyertyás **5 kor. 50 fill.**

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindenemű **izzólámpa különlegességek,** fényképes **izzólámpák** ugyancsak **legolcsóbb áron** kaphatók.

Elvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkákat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

villamos világítás

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA R.-T.

könyv és hirlapkiadó vállalat

NAGYVÁRAD, SZILÁGYI DEZSŐ-UTCZA 5. SZ.

A legmodernebb betűkkel és diszitő anyagokkal u j o n n a n berendezve.

Mindennemű hivatalos, üzleti és egyéb nyomtatványok a legjutányosabb árak mellett, izléses kivitelben
 ≡ készítettnek. ≡

Latin szert. és g. kath. egyházmegyei nyomtatványok állandóan raktáron.

A „TISZÁNTÚL“
 politikai napilap kiadóhivatala.

Alapítottott:
 1894.

Hirdetések a legjutányosabb árak mellett
 a „Tiszántúl“-ban közöltetnek.

Alapítottott:
 1894.

A „TISZÁNTÚL“-ra előfizetheti mindennap.

Téli szezon cikkeink:

Angol rum, chinai és valódi orosz tea, tea-sütemények, bel- és külföldi Cognac, Lengyel és Orosz likőrök, asztali, csemege és aszúborok, pezsgők.

Száraz és conservált zöld főzelékek, párolt halak, csemege sajtok, I-a magyar szalámi, Prágai és Kassai sódar, déli gyümölcs, erdélyi fajalmák nagy választékban megérkeztek.

Legzamatosabb fajkavék nyersen vagy gyorspörkölőn azonnal megpörkölve, nemkülönben mindennemű háztartási és anyagárak, előnyös árban, pontos és figyelmes kiszolgálás mellett lesznek a n. é. közönség rendelkezésére bocsájva,

tisztelettel

Mezey János és Tsa

NAGYVÁRAD, Szent László-tér.

Nagyvárad takarékpénztári épület.

TELEFON 249.

A Z I G A Z,

hogy sehol sem lehet oly kellemesen szórakozni, mint

Kecskeméthy István

„NEMZETI“ vendéglőjében.

Karcos bor a legjavából kapható. Kitűnő magyar konyha. A legjobb fajborok. Abonánsok polgári árban megegyezés szerint szolgáltatnak ki. — Minden este fényes műsor —

mozgófénykép előadás.

— Belépti díj nincs. —

A vidékiek találkozóhelye.

Szallodámban szobák 1 korona

— 60 fillértől kaphatók. —

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a NEMZETISzalloda, vendéglő és kávéház bérloje.

Hirdetések

felvételnek a kiadóhivatalban.

TÁTRAY és TARSAI

Vasöntöde és gépgyár. Nagyvárad, Üssi-tér.

Etvállal: Épület és műlakatos munkákat, vízvezeték és csatornázási munkákat, gyárak teljes berendezését, közelműveket.

Gyárt: gazdasági gépeket és ekéket, magánjárókat és cementipari gépeket.

Biharvármegye legnagyobb gépjavító műhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.

Ő csász. és Apost. kir. Felségének legfelső elhatározása folytán.

A polgári jótékony célokra szánt

XL-ik csász. kir. államsorsjáték.

Ez az Osztrák birodalomban egyedüli törvényesen engedélyezett 20.738 készpénz nyeresémet tartalmaz, 620.000 korona összértékben.

A főnyeremény **200.000** korona.

A nyeremények kifizetéseért a csász. és kir. lottójövedék kezekedik. A huzás visszavonhatatlanul 1910. december 15-én fog megtartatni.

Egy sorsjegynek ára 4 korona.

Sorsjegyek Wienben a csász. kir. államsorsjáték osztályánál, III. ker., Vorderer Zollamtsstrasse 7. sz. a., továbbá a lottógyűjtődékben, dohánytösdékben, adó-, posta-, távirat- és vasuti hivataloknál, váltóüzletekben stb. kaphatók. Játéktervek sorsjegyvevők részére ingyen adatnak ki. A sorsjegyek pórtómentesen küldetnek szét.

A csász. kir. lottójövedéki igazgatóság (államsorsjátéki osztálya.)

Csak még karácsonyig!

Rendkívül leszállított árak. Üzlet áthelyezés miatt (Szalárdi u. 9-re) a még raktáron levő mellfüzők és füzővédők beszerzési áron alól lesznek kiárusítva.

Próba küldemények bárhova!

Arjegyzék ingyen és bérmentve!

Rósenzweig Rózánál

RÁKÓCZI-UT
3. szám.

Vegyél!

Vegyen!

Vegyünk!

10. 13. és 17.

Koronáeri

Moskovits Antonomiai cipőt

Nagyvárad

Kossuth-utca 5. gyár épület és
:: Bémer-tér, Fő-utca sarok. ::

Félix-fürdő téli és nyári gyógyhely

Európa leggazdagabb kénes hévforrása Vizhőfoka 49° C.
:: 17 millió liter víz napi mennyiség. ::

Csúsz, köszvény, ischiás, izzadmányok és női betegségek ellen.

1909-ben 9200 beteg hagyta el gyógyultan, javultan a páratlanul hatásos fürdő gyógyforrásait. Penziórendszer október hó 1-től május hó 1-ig. Elsőrendű ellátás, reggeli, ebéd, vacsora, fűtés, szoba, világítás
:: hetenként 49 koronába kerül. ::

A Viktor-szálló folyosója össze van kötve a fürdőkkel. A folyosókon lévő kályhák állandóan fűtve vannak. Bármilyen időben meghűlés veszélye nélkül lehet a kurát eredménynyel használni.
::

Posta, távirta, interurban telefon, állandó gyógyszerár a fürdőtelepen.
::

Prospektust díjtalanul küld az igazgatóság.

Petrozsényi, salgótarjáni, karwini és poroszszén, kovácsszén, gázyári-lupényi és karwini bányacox, ipari- és háztartási célokra

Salamon Jakab és Ta. cégnél.

Budapest, V. Erzsébet-tér 5.

:: Telefonszámok: 73-96, 73-97, 73. 98. ::

Eladó föld.

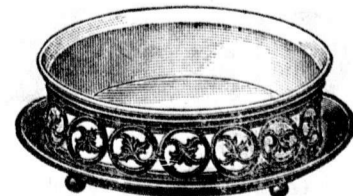
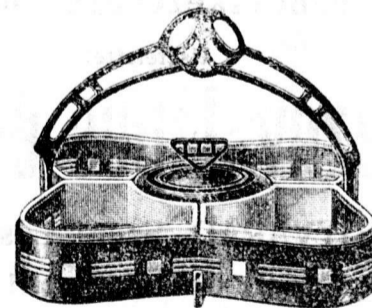
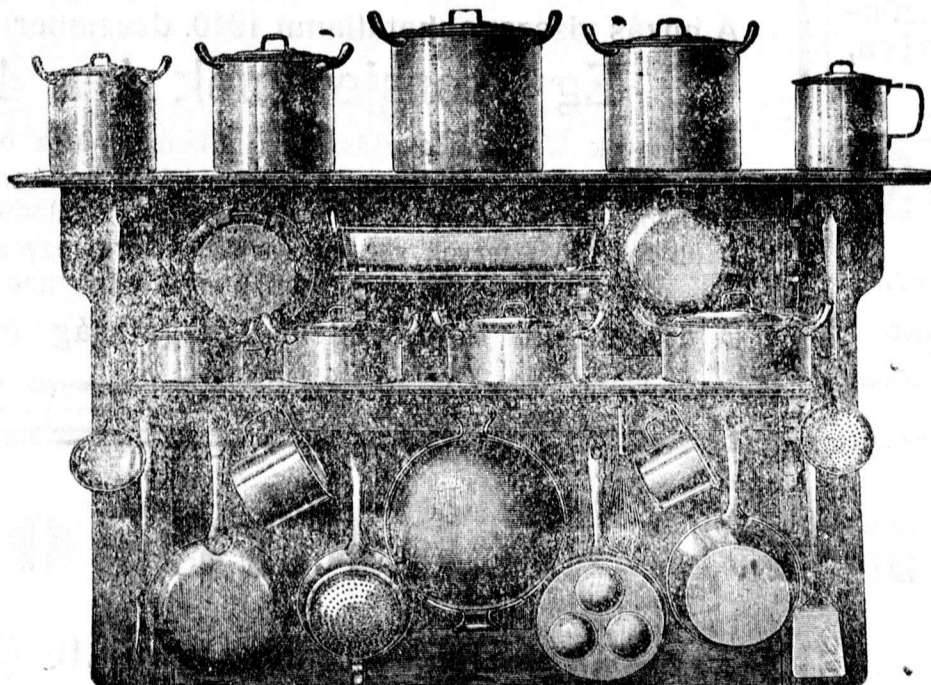
Nagyváradtól 15 percre fekvő mintegy 55 kat. hold kiterjedésű elsőrendű szántóföld a szükséges épületekkel ellátva egészben vagy parcellákban eladó.

A feltételek megtudhatók a Nagyváradon székelő **Központi Takarékpénztárnál.**

Baross-utca 60. számú ház földszintjén két szoba, konyha és mellékhelyiségekből álló lakás 1910 évi

november 1-től kiadó

Értekezni lehet Polgári Takarékpénztárnál, Kossuth-u. 4. sz.

Modern konyhaberendezések és háztartási különlegességek.

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése
Nagyvárad, Rákóczi-ut. Telefon helyben és vidéken 390.